

Langs de Voorburgse Vliet stonden tientallen koepels

177 Een van de oudste dorpen in ons land, ook wel het FORUM HADRIANI genoemd, was een trekpleister voor al diegenen, die genieten wilden van natuur en rust.

Zo dacht men er ook vroeger al over ergens een tweede huis te bouwen of een bestaand over te nemen.

De hooggeplaatste ambtenaren, de rijke kooplieden en niet te vergeten de leden van bekende adellijke families vonden snel de weg naar Voorburg, het dorp aan de Vliet, om daar het liefst aan het water een zomerverblijf te bezitten. Aan deze smalle stroom (die pas in 1892 werd verbreed) lagen de buitens op Voorburgs grondgebied, terwijl aan de andere zijde wat verspreide buitengoederen en

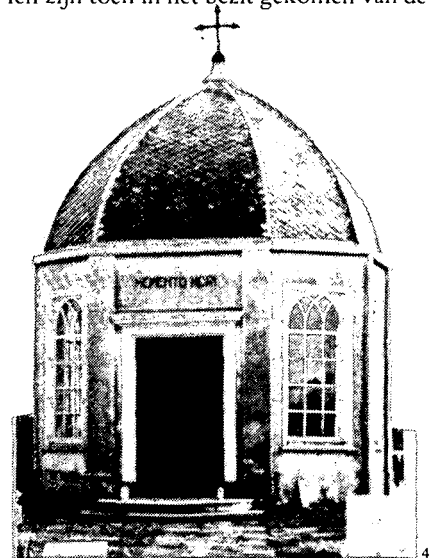
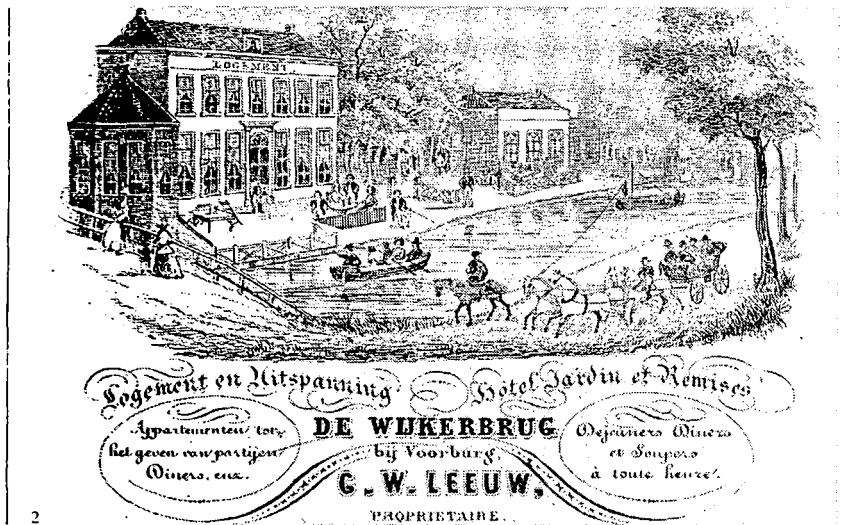
ven, lagen aan de oever van de stille Vliet. Enkele grote landhuizen, die dit voorrecht niet hadden, bezaten een laan, die liep tot in de „Leidse Trekvaart” zoals deze gracht, gegraven door de Romeinse veldheer Corbulo, ook wel werd genoemd. Op deze manier konden de bewoners van wat verder afgelegen buitens toch gebruik maken van de trekschuit. Aan het eind van deze laan stond een koepel, waarin men dan kon wachten tot het ogenblik dat de trekschuit voorbij kwam.

In de 17e eeuw telde Voorburg praktisch geen speelhuizen. Van de 43 landgoederen, die er toen waren, was er slechts één die in 1643 een „speelhuys” aan de Vliet kreeg. Het was jhr. Maurits van Syder-

laan tot aan de Vliet met een riante koepel, die een schitterend uitzicht gaf over de dorpen Stompwijk en Nootdorp”.

Helaas is van al dit moois niets meer over. Slechts het speelhuis van de buitenplaats „Damsigt” in 1719 gebouwd tegelijkertijd met een nieuw landhuis, door Willem Hendrik van Schuylenburg (vermogen f 849.000,-) is gedeeltelijk bewaard gebleven.

Pieter van Swieten, eigenaar van het landgoed „Damsigt” in de 19e eeuw, schonk de koepel in 1848 aan de pastoor van Leidschendam, waar hij als aula op het St. Agatha kerkhof werd gebruikt tot 1968. Ramen, deuren, natuurstenen dorpels en kozijnen evenals een aantal kapitelen zijn toen in het bezit gekomen van de

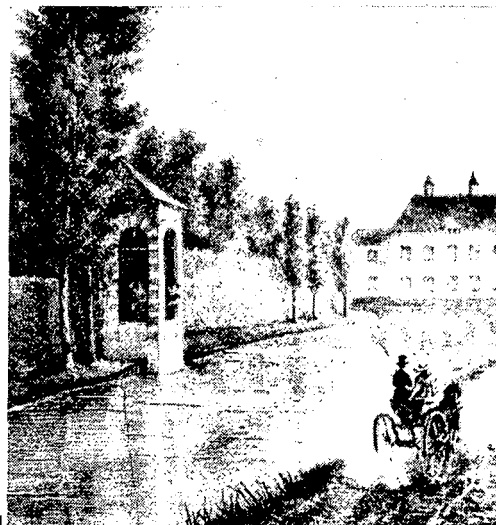
jachtbossen lagen op het gebied van Stompwijk.

Het waren zeker niet alleen de welgestelden uit Den Haag of Rotterdam die naar Voorburg kwamen. Er waren er zelfs uit Zeeuws-Vlaanderen, Brabant en Noord-Holland. In 1830 telde Voorburg 53 buitenplaatsen, de een nog mooier aangelegd dan de ander en soms zeer voornaam bewoond. Deze bezittingen waren zelfs zo belangrijk dat in het jaarboek van „Die Haghe” van 1903 (A.W. de Vink, Voorburgsche Buitenplaatsen) over al deze buitens historische gegevens zijn bekend gemaakt en ook wie tot begin 1800 de eigenaren waren.

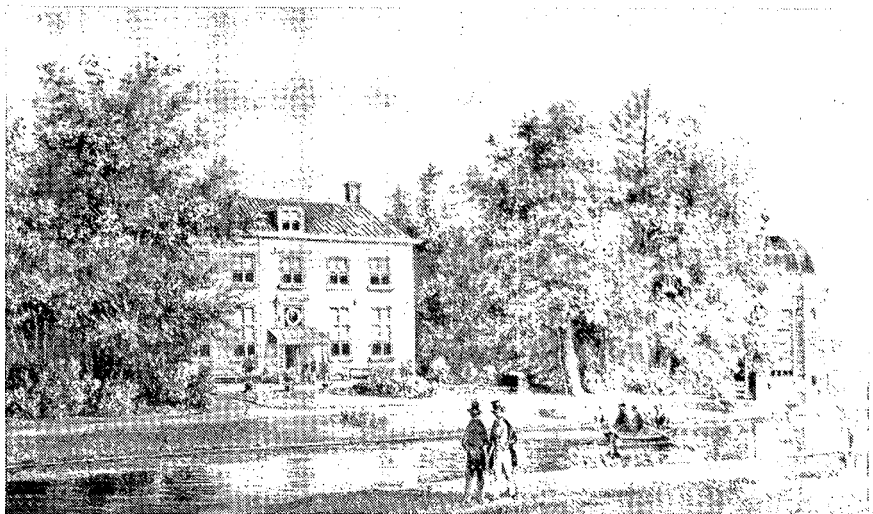
De meeste van deze landgoederen, waarvan er enkele waren die eeuwen lang door vererving in dezelfde familie ble-

bergh” edelman van de Prins van Oran-ge”, die de thee-koepel in dat jaar liet bouwen. Voor zover bekend zijn er 20 koepels gebouwd in de 18e eeuw en 19 speelhuizen in de 19e eeuw. Een zeer klein aantal buitenplaatsen had twee of drie koepels. Er waren er die zo mooi waren, dat zij bij verkoop van het bezit werden afgebroken en apart verkocht.

Het landgoed „West-Duyvesteyn”, waarvan nog twee boerderijen uit 1606 overgebleven zijn bezat een laan van ongeveer één km lengte van het herenhuis tot in de Vliet. De Haagse notaris Lambertus Sythoff, eigenaar van 1766 tot 1808 liet in het jaar van de koop de koepel bouwen, waarvan pas in 1808 bij publieke veiling voor het eerst sprake is. In de acte lezen we o.a. „een fraaie beplante

1
PRACTISCH OP DE HOEK VAN DE VLIET EN DE HAAGSE TREKVLIEB BOUWDE DE AGENT VAN DE STAD BERGEN OP ZOOM, GEORGE FREDERIK ALSCHÉ EIND 1700 EEN KOEPEL OP HET BUITEN „HOEKENBURG“. LINKS OP DE FOTO ZICHTBAAR, OP DE ACHTERGROND HUIZE „DRIEVLIET“.

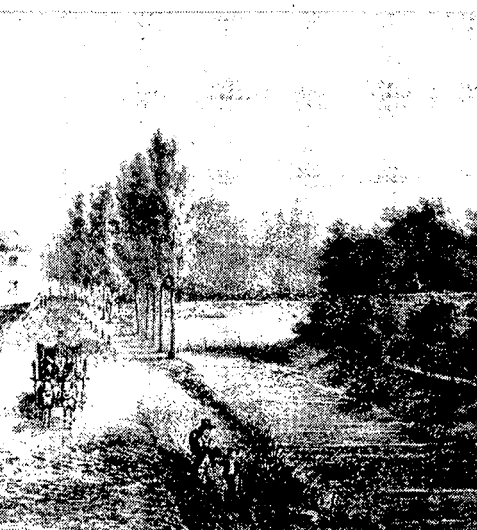
2
DE VROEGERE BUITENPLAATS „OPWIJCK“ EENS BEWOOND DOOR JOHAN VAN RIEBEEK HAD IN 1829 DRIE STENEN KOEPELS.

3
IN 1834 KOCHT DE ZEER VERMOGENDE JHR. MR. H. J. CAAN DE BUITENPLAATS „ARENDSBURG“ (GELEGEN OP DE BEROEMDE ROMEINSE NEDERZETTING) EN LIET EEN PRACHTIGE KOEPEL BOUWEN, TUSSEN 1834 EN 1837.

4
DE OUDE THEEKOEPEL VAN DE BUITENPLAATS „DAMSIGT“ VAN 1848 TOT 1968 ALS AULA GEBRUIKT OP HET ST. AGATHA KERKHOF TE VEUR. (HET LIGT IN DE BEDOELING DEZE KOEPEL MET EEN DOORSNEE VAN ONGEVEER 7 METER TE HERBOUWEN.

5
HET LANDGOED „LEEUWESTEYN“ VAN 1861 TOT 1907 EIGENDOM VAN PRINSES MARIANNE EN HAAR NAKOMELINGEN. ER WAREN IN 1873 TWEE VAN DERGELIJKE KOEPELS, DIE MET LUIKEN KONDEN WORDEN GESLOTEN.

Stichting Mooi Voorburg, die alles in het werk stelt deze prachtige koepel op een oude buitenplaats, eens het bezit van de bekende staatsman mr. Guillaume Groen van Prinsterer, weer op te bouwen aan de Vliet. Deze Stichting wil dit bereiken met hulp van de Voorburgse ingezetenen, van organisaties, die dergelijke zaken hoog in hun vaandel hebben en van verschillende overheden, want er is f 100.000,- nodig om dit doel te verwezenlijken.

Als dit lukt en met hulp van velen zal het zeker kunnen, heeft Voorburg een riant speelhuys terug, het enige van Leiden tot aan Delft.

Aan - en in de directe omgeving van de Utrechtse Vecht staan er nog 34. Een rijk bezit! Wat ons nog rest is een zeer gering

aantal afbeeldingen, dat ons een indruk geeft hoe het hier aan de oevers van de Vliet is geweest. Een stukje verdwenen romantiek, waarvan iets terug te krijgen zou zijn als we in ons oude dorp die ene 18e eeuwse koepel kunnen herbouwen. Wie helpt ons dit te verwezenlijken?*

C. H. Voorhoeve

*Men kan zich wenden tot de schrijver van dit artikel: Oosteinde 136, 2271 Ej Voorburg.